

Kalasznyikov, az orosz ikon

„Vannak emberek, akiken nem fog az idő. Mihail Kalasznyikov is ilyen. Ő számít a világ legismertebb oroszának.” Ezzel a bevezető gondolattal írta meg legújabb, immáron ötödik tudományos monográfiáját Kalmár Zoltán, a Pannon Egyetem oktatója. A 2015 júniusában megjelent könyv a neves orosz feltaláló, Mihail Kalasznyikov életét a 20-21. század történelmi eseményeinek tükrében mutatja be. A szerző munkáján keresztül betekintést nyújt a mind a mai napig kevésbé ismert fegyvertervező mindennapjaiba, aki méltán vált híressé az AK-47-es gépkarabély megalkotásával. A Kalasznyikov életét feldolgozó mű nyelvezete gördülékeny és azoknak is könnyen érthető, akik a katonai-hadtörténeti szakirodalom iránt kevésbé elkötelezettek.

A könyv első fejezetében Kalasznyikov családi hátterével ismerkedhetünk meg, amelyből kiderül, hogy a neves orosz pályafutása egy teljesen átlagos, sokgyermekes parasztcsaládból indult. Gyermekkorra nem volt mindig felhőtlen, mivel már korán megtapasztalta az akkori hatalmi rendszer, a sztálini időszak árnyoldalát. A családot ugyanis földjeik elkobzása után Szibériába deportálták.

A második részből – melynek a szerző a kelően találó „Az orosz Edison” címet adta –, kiderül, hogy hogyan vált Mihail Kalasznyikov a fegyverkészítés „megszállottjává”. A matematika és fizika iránt érdeklődő fiatal Kalasznyikov műszaki szakképzésben részesült, majd ezen a területen is kezdett el dolgozni, amíg egyik barátja kezébe nem adott egy pisztolyt. Ekkor derült ki számára, hogy mivel szeretne foglalkozni a továbbiakban. Kalmár Zoltán az orosz feltaláló visszaemlékezését is felhasználva érdekesen szemlélteti a pillanatot, amikor a neves orosz rátalált hivatására. A kötet azt is felfedi számunkra, hogy a tervezés mellett Kalasznyikov katonai szolgálatot teljesített a Vörös Hadseregben, bekapcsolódott a politikai életbe, valamint az irodalom területén is megcsillogtatta tehetségét. Az ifjú géniusz első találmányai, mint például a lövésszámláló vagy a TT-pisztolyilleszték, már húszas évei elején megszülettek.

A könyvet még értékesebbé teszi az, hogy a szerző a híres életút mellett a kor orosz/szovjet történelmét is elemzi. Mindezek vonatkozásában fontos megemlíteni, hogy közvetlenül a második világháború kitörése előtt a két hatalom, Németország és Szovjetunió, a Molotov-Ribbentrop-paktum keretében megemeltámadási és együttműködési szerződést kötött egymással. Nem egészen két év múlva azonban a német fél megszegve a megállapodást, támadást indított a keleti nagyhatalom irányába. Ekkor Kalasznyikov őrmesteri rendfokozatban teljesített katonai szolgálatot hazájáért, ám a harcokban komoly sérülés érte. Felépülése alatt született meg benne az elhatározás, hogy egy új fegyverre van szükség, amely képes felvenni a versenyt az ellenség haderejével szemben.

A *Fegyvertervezés a hátországban* című fejezetből megtudhatjuk milyen kísérletek folytak az új, modern és versenyképes lőfegyver létrehozására. A politikai és katonai vezetés pályázatán Kalasznyikov első körben nem járt sikerrel, azonban többen is felfigyeltek tehetségére. Megismerkedhetett a szovjet fegyvertervezés nagyjával és ezáltal a szakma legfelsőbb köreivel is kapcsolatba került.

A munka legjelentősebb része a negyedik fejezetben bontakozik ki. A szerző itt tér ki magára az AK-47-es gépkarabély megalkotásának körülményeire. 1945-ben újabb pályázat került kiírásra, mely ismét felkeltette Kalasznyikov érdeklődését. Egy technikusokból és rajzolókból álló csapat segítségével elkészített egy gázvételes rendszerű, forgózású fegyvert, amely kedvező elbírálásban részesült, s egyúttal ez az alkotás tekinthető a későbbi AK-47-es előfutárának. A versenyből végül a fiatal feltaláló került ki győztesen egy nagy tűzerjű, közepes lőtávolságú gépkarabéllyal, amely minden körülmény között működőképesnek bizonyult. A végleges formát nyert fegyvert végül Kalasznyikov vezetéknévéről és az elfogadás évéről nevezték el AK-47-esnek. Két évvel később az említett lőfegyvert már a szovjet fegyveres erők használatba is vették és a sorozatgyártása is elkezdődhetett. Kalmár Zoltán az olvasó elé tárja azokat az elismeréseket is, melyeket a méltán híressé vált orosz feltaláló kapott vívmányáért.

Ilyen volt például a Sztálin-díj, a Vörös Csillag Érdemrend és az Oroszország Hőse cím.

Kalasznyikov első komoly sikere után tovább folytatta munkáját, s ennek következtében az 1970-es évek elejére elkészült fegyverének egy újabb változata az AK-74-es. Mindemellett lassan egy egész fegyvercsalád született a találmányból. Érdekesség, hogy Kalasznyikov innovációját Sztálin életében titokban tartották, azonban a hidegháború évtizedeiben már nem csak a Szovjetunióban, hanem több országban, így Magyarországon is gyártották.

A kötetben nem csupán a neves orosz karrierjébe, hanem családi életébe is bepillantást nyerhetünk. Fontos mérföldkőnek számít az 1942-es év, amikor az első feleségéként számon tartott Jekatyerina Danyilovna Asztahovától megszületett első gyermeke, Viktor. Később a híres AK-47-es fegyver megalkotása közben ismerkedett meg második feleségével, Jekatyerina Viktorovna Mojszejevával, aki két lánynak, Jelenának és Natalijának adott életet. A könyvben arra is fény derül, hogy Kalasznyikov családi múltja sem mentes tragédiáktól.

A szerző arra is rávilágít, hogy magát a feltalálót csak a Szovjetunió felbomlása után ismerhette meg a világ. Ugyanakkor már korábban több szobrot emeltek neki, valamint életének utolsó évtizedében két Kalasznyikov múzeumot is felavattak a tiszteletére. Nemkülönbön érdekes a könyvben az a rész, ahol azokról a feltételezésekről

esik szó, miszerint az AK-47-es egy másolat, illetve nem is a híressé vált orosz találmánya.

A *Kalasznyikov mint korszimbólum* című fejezet számos olyan információt tár az olvasó elé, amely minden bizonnyal felkelti érdeklődésünket. A fegyver, mivel azt a Szovjetunió védelmére fejlesztették ki, először a kommunista ideológia szimbóluma volt, azóta azonban sok más jelentést is magában hordoz. Hamar jelképként jelent meg a terrorista csoportok életében, de a harmadik világ gerillaszervezetei is előszeretettel használták a gépkarabélyt. Olyan izgalmas tényeket is megtudhatunk ebben a részben, mint például azt, hogy Kalasznyikov találmánya Oszáma bin Ládén kedvenc fegyvere volt vagy azt, hogy az 1990-es években a híres orosz nevével fémjelzett vodka is megjelent a piacon. A könyv tehát jócskán tartogat meglepő tudnivalókat számunkra.

Kalmár Zoltán legújabb monográfiájában sikerrel vállalkozott egy olyan feltaláló életpályájának részletes bemutatására, amely szervesen hozzátartozik a 20-21. századi szovjet/orosz történelemhez. A munka egy nem mindennapi orosz életutat tár az olvasó elé. Egy precízen kidolgozott, könnyen érthető, érdekességekkel és képilusztrációkkal bővelkedő könyvről van tehát szó, amely méltán tart számot érdeklődésre.

Kalmár Zoltán: *Kalasznyikov*. Budapest: Áron Kiadó, 2015.

BALOGH BETTINA

Csalagovits István (Szigetbecse 2014)